

Narkotikapolitiskt Center 2020

Analys, debatt och folkbildning för en
human, restriktiv narkotikapolitik

Peter har ordet

Behovet av att arbeta med narkotikapolitik är fortsatt stort. När vi ser bortom vissa ledarsidor, TV-program och debatter i sociala medier finns i Sverige ingen längtan efter någon legalisering eller annan liberalisering av narkotikapolitiken. Däremot finns ett enormt folkbildningsbehov hos såväl organisationer som oroliga föräldrar och beslutsfattare. Här har Narkotikapolitiskt Centers verksamhet inom analys, debatt och folkbildning en viktig roll att fylla.

FOTO: PIERRE ANDERSSON

Till våra framgångar under 2020 kan lyftas den rapport om narkotikapolitiken i Portugal som bidragit till att nyansera bilden av deras utveckling, men även den folkbildningsbombmatta som vi lyckats etablera med såväl webinarier som material inom relevanta områden och de debattartiklar som vi fått in i viktiga medier.

Det är många personer och organisationer inom nätverket som under året varit involverade i att bidra till utvecklingen av vårt narkotikapolitiska arbete. Alla dessa förtjänar ett innerligt och varmt tack!

Peter Moilanen

Chef för Narkotikapolitiskt Center

Allmänt om verksamheten

Narkotikapolitiskt Center startade sin verksamhet i februari 2019. Bakgrunden var att ett antal organisationer, som på olika sätt arbetar för en human, restriktiv narkotikapolitik, önskade samordna sina insatser för att nå ett större genomslag. Under dessa snart två år har verksamheten hittat sin form, tagit plats i debatten, nått ut till ett stort antal intresserade med folkutbildning och kunskap och växt i antalet deltagande organisationer.

De organisationer som står bakom centret har stor kunskap och erfarenhet inom prevention och vård utifrån både ett beroende- och anhörigperspektiv. De ser alla behovet av en djupare analys av aktuella narkotikafrågor, en bättre underbyggd narkotikapolitisk debatt och en bred folkbildning för att fler ska våga, vilja och kunna delta i samtalet.

Beslut om verksamheten tas av en styrgrupp med representanter från de organisationer som på olika sätt bidrar till densamma: Studieförbundet NBV; Sveriges Landsråd för alkohol- och narkotikafrågor, SLAN; Blå Bandet; Sveriges Blåbandsungdom, SBU; LP-verksamheten, IOGT-NTO, Ungdomens

Nykterhetsförbundet, UNF; Föräldraföreningen mot Narkotika, FMN; Kriminellas Revansch i Samhället, KRIS; Anhöriga Mot Droger, AMD; Svenska Frisksportförbundet; Frisksportens Ungdomsförbund; Svenska Sällskapet för Nykterhet och Folkuppfostran och Nordiska Godtemplarrådet, NGR. Verksamheten finansieras dels av ovanstående organisationers bidrag genom pengar eller personal, dels genom andra sökta bidrag hos såväl ideella som offentliga organisationer.

Centrets löpande arbete leds av Peter Moilanen, chef för Narkotikapolitiskt Center. Insatser görs även på deltid av bland andra Sara Heine, Pierre Andersson, Farida al-Abani, Emil Gillsberg, Tjarls Metzmaa, Staffan Hübinette, Ali Reunanen, Lili-Ann Karpinen och Ann Hallberg.

Mål och uppdrag

Narkotikapolitiskt Center bidrar genom analys, debatt och folkbildning till en human, restriktiv narkotikapolitik.

Enligt oss har en human, restriktiv narkotikapolitik som mål att hålla nere konsumtionen för att minska skadeverkningarna. Det är en politik med ett stort fokus på prevention och tidig upptäckt, där det förebyggande arbetet genomförs i samverkan mellan olika aktörer som skola, socialtjänst, polis, kommunala samordnare och frivilligorganisationer. Där det finns en väl fungerande och likvärdig vård och behandling som är uthållig och inte släpper taget om den som behöver stöd. Som i enlighet med FN:s barnkonvention utgår från barnets rätt att skyddas från olaglig användning av narkotika och som inte glömmer dem som är närstående. Det är helt enkelt en politik där det är svårt att börja använda narkotika, men lätt att sluta.

”Narkotikapolitiskt Center bidrar genom analys, debatt och folkbildning till en human, restriktiv narkotikapolitik.”

För att nå vårt övergripande mål arbetar vi med tre målområden; analys, debatt och folkbildning. Dessa knyter an till varandra på flera olika sätt. Våra analyser ger grund till debattinlägg, men fungerar även som underlag för folkbildning. Då vi driver debatt bidrar vi med kunskap och argument till en bred målgrupp, inklusive beslutsfattare och genom folkbildning får vi fler personer som vill, vågar och kan debattera frågan – vilket stärker vårt opinionsbildande arbete.

Hänt under året

Utifrån de insatser som genomfördes 2019, då verksamheten etablerades och former för styrning och operativt arbete togs fram, har vi under 2020 arbetat vidare utifrån våra tre målområden. Det har, liksom för hela samhället, varit

ett annorlunda år och planerade aktiviteter har fått anpassas utifrån rådande situation. Trots detta har vi kunnat genomföra de flesta av dem, om än ibland i andra former.

Inför att Sveriges nuvarande ANDT-strategi löper ut 2020 har vi, tillsammans med 27 andra idéburna organisationer, slutit upp bakom en gemensam skuggstrategi. En strategi som ger förslag på åtgärder som kan stärka arbetet mot ANDTS skadeverkningar och förebygga problemen i tid. Vi har även varit inbjudna att delta i de hearings som socialdepartementet anordnat för att lyssna in relevanta myndigheter, forskare och civilsamhällesorganisationer.

För att nå ut med information om våra PM, rapporter, debattinlägg och folkbildningsaktiviteter har vi främst använt oss av vårt nyhetsbrev *NPC Analys* som vi startade hösten 2019 och som länkar till vår hemsida, där vi samlar alla nyheter och material. Nyhetsbrevet når idag drygt 280 prenumeranter, främst medlemmar från våra organisationer men även politiker och tjänstemän inom kommuner, länsstyrelser och myndigheter. Under 2020 har vi gett ut 12 nyhetsbrev, vilka haft en mycket hög öppningsfrekvens på 50-60 procent. I september drog vi även igång vår podd och i november startade vi en Facebook-sida för att nå en bredare målgrupp.

• Analys •

Vi upplever att det finns ett flertal kunskapsluckor kring resultat och lärdomar från lokala och internationella insatser. Genom att analysera områden som vi ser har bäring på narkotikapolitiken, vill vi bidra till en bättre underbyggd debatt och förhoppningsvis kloka beslut. Våra analyser används också som underlag vid olika former av utbildningar.

Våra analyser ska vara väl underbyggda och vi tar därför hjälp av den stora kunskap som finns inom våra egna medlemsorganisationer, våra internationella nätverk, forskare inom området och inte minst samtal med personer runt om i landet som på olika sätt berörs av frågan. Det kan vara människor med erfarenhet av eget eller anhörigas beroende, personer som arbetar med stöd eller behandling eller tjänstemän inom skola, socialtjänst, kommun eller polis. Deras erfarenheter och kunskap lär oss mer om vad som fungerar – eller inte fungerar – vad gäller förebyggande verksamhet, tidig upptäckt och vård och behandling.

Vi förpackar sedan våra analyser i form av PM under rubriken *NPC reder ut*, där vi på några sidor beskriver aktuella ämnen. Under året har vi tagit fram åtta olika *NPC reder ut* kring förebyggande verksamhet; avkriminalisering i Europa; medicinsk cannabis och CBD; avloppsmätningar; den norska rusreformen; alternativa påföljder; vård och behandling samt barnkonventionen och narkotika.

I februari lanserade vi rapporten *Avkriminalisering av narkotika – vad kan vi lära av Portugal?* Rapporten skrevs av Pierre Andersson på uppdrag av NPC, för att titta närmare på de stora satsningar som Portugal genomförde i början av 2000-talet och hur situationen utvecklats sig fram tills idag.

Lanseringen skedde genom en debattartikel i DN den 24 februari och fick en god spridning. Som en följd av den har vi märkt en förändring i debatten, där ett par av rapportens slutsatser slagit igenom. Dels att Portugal genomförde en metodförändring 2007, som gör att dödstalen mellan metoderna inte är jämförbara och dels att sätten att mäta narkotikarelaterade dödsfall skiljer sig mellan länder och därmed är svåra att jämföra. Utifrån rapportens innehåll har Pierre Andersson deltagit i ett par poddar och en rad webinarier riktade till olika målgrupper, däribland riksdagsledamöter.

Arbete har även skett med en kommande rapport kring legaliseringen i vissa delstater i USA samt i Kanada och Uruguay.

• Debatt •

Vi vill bidra med väl underbyggda argument i den narkotikapolitiska debatten. Peka på de påståenden som vi inte anser överensstämmer med verkligheten, visa på både styrkor och svagheter i nuvarande narkotikapolitik och komma med förslag på lösningar.

Vi startade året med en rad debattartiklar och repliker kopplade till exempelvis gängkriminalitet, frågan om avkriminalisering, synpunkter kring en kommande utvärdering av narkotikapolitiken samt Portugalrapporten som publicerades på DN Debatt. I samband med utbrottet av covid-19 tog vi dock ett beslut om att inte initiera debatt i samma utsträckning, då fokus för både beslutsfattare och samhället i stort behövde riktas mot insatser för att begränsa smittspridningen.

Under sommaren hade vi en insändare publicerad i ett tjugotal lokala och regionala tidningar och under hösten har vi fortsatt debatten, själva och i samarbete med andra organisationer. Exempelvis kring barns rättigheter, stigmatisering och den skuggstrategi som NPC är en av organisationerna bakom.

Våra debattinlägg har publicerats i en rad tidningar som DN, Aftonbladet, Dagens Arena, Altinget, SvD, GP, Sydsvenskan, UNT, Dagens Samhälle och Socialpolitik. Totalt har vi, utöver insändarna, haft drygt 20 debattartiklar och repliker publicerade. Inlägg som genererat nya fakta och argument och bidragit till att vi blivit inbjudna att delta vid möten, debatter och samtal. Bland annat deltog Peter Moilanen i TV4 Nyhetsmorgon för att prata narkotikadödlighet med forskaren Joar Guterstam. Peter har under året även deltagit i poddar för SvD, Socialtjänstpodden samt SANDT!-podden.

Vi har även varit intervjuade och omnämnda i ett flertal artiklar, inte minst i de tidningar som på olika sätt är kopplade till organisationerna bakom centret, vilka för oss är viktiga målgrupper.

• Folkbildning •

Många upplever att de inte har kunskap eller argument att våga delta i narkotikadebatten eller ens ta ett samtal kring frågan med människor i sin närhet. Genom folkbildningsinsatser på olika nivåer vill vi öka vår gemensamma kunskap och få fler med i samtalet. Detta gör vi bland annat genom *NPC Kunskap* och *NPC Podd*.

Under året har vi blivit inbjudna att hålla webinarier och föreläsningar i andra organisationers och aktörers regi – som till exempel Mentor Sverige, Fryshuset och Socialliberalerna – men vi har även anordnat en rad egna utbildningar. I början av året arrangerade vi en minikurs i samarbete med Tollare Folkhögskola, med deltagare från våra medlemsorganisationer. Vi höll även tre webinarier under våren, kring Portugal, recovery-begreppet samt om psykoser och beroende av cannabis. Det sistnämnda med forskaren Joar Guterstam. Under hösten har vi anordnat fem webinarier kring narkotikadödlighet, vård och behandling, avkriminalisering, medicinsk cannabis samt Espad-undersökningen. Vi höll i december även ett livesänt webinarium kring Portugalrapporten i samarbete med SLAN, vilket avslutades med ett spännande panelsamtal med fyra riksdagsledamöter.

Som en av organisationerna bakom ”skuggstrategin” stod vi också bakom ett webinarium om framtidens ANDTS-strategi, med talare från WHO, Socialdepartementet och Folkhälsomyndigheten.

Med målgrupp föräldrar och andra vuxna i ungas närhet har vi, i samarbete med studieförbundet NBV, tagit fram ett digitalt studiematerial som bygger på Erik Leijonmarcks bok *Droghandboken: guide för föräldrar och andra nyfikna*. Till materialet har vi även spelat in tre filmer med Erik. Materialet lanserades i samband med en webbsänd narkotikakonferens som Länsstyrelserna i södra Sverige arrangerade tillsammans med Polisen och CAN – och där NPC fick möjlighet att berätta om studiematerialet och boken för ett stort antal deltagare. Utifrån Droghandboken och filmerna med Erik har det under hösten tagits fram två basföreläsningar på svenska, arabiska, dari och somaliska. Ett material som vänder sig till föräldrar och som kommer att lanseras i början av 2021.

I september drog vi igång *NPC Podd* där vi regelbundet publicerar kortare poddavsnitt kring aktuella narkotikafrågor och längre avsnitt med fördjupning i en specifik fråga tillsammans med inbjudna gäster. Hittills har vi publicerat fem avsnitt av podden. Flera av de narkotikapolitiska frågor vi lyfter finns både i form av poddavsnitt, webinarier och PM.

För att samordna folkbildningsinsatser lokalt finns en grupp inom NBV med en verksamhetsutvecklare från varje avdelning; Maja Trklja, Lena Wiking, Viktoria Berglund, Magnhild Andreasen, Arben Sula och Mahir Spahic. De ska bland annat samordna studiecirkel, föreläsningar och arrangemang kring exempelvis studiematerialet *Droghandboken*.

Med blicken framåt

Trots begränsade resurser så upplever vi ändå att vi kan göra skillnad. Att vi är en röst i debatten och kan föra in nya vinklar och argument. Våra organisationers erfarenheter och nätverk ger oss en god grund att verka genom och är en styrka för att öka vår gemensamma kunskap.

Den narkotikapolitiska debatten blir tyvärr ofta polariserad och vissa frågor får ett så stort utrymme att andra områden, som kan ge bättre resultat, riskerar att missas. När vi pratar med människor som arbetar med narkotikafrågan på lokal nivå är det dock tydligt vilka åtgärder som behövs. De pratar inte legalisering eller avkriminalisering, utan pekar på glapp i nuvarande system som orsak till att vi inte vänder trenden med konsumtion och dödlighet. Men de lyfter även goda exempel och visar vilka resultat man kan nå, om man skapar en bättre samordning kring tidig upptäckt och vård och behandling. Områden som vi kommer att arbeta vidare med under 2021. ■

www.narkotikapolitisktcenter.se